

SXEDIO.H85

18.2.1956: ΤΟ ΑΚΕΛ ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΟΚ ΤΗΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟ ΔΕΚΕΜΒΡΗ ΤΟΥ 1955 ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΧΩΡΕΙ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ "ΧΑΡΑΥΓΗ" ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΝΕΟ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟ

Με την προκήρυξη στις 14 Δεκεμβρίου 1955 του ΑΚΕΛ και την κήρυξη των οργανώσεων ΑΟΝ, ΕΑΚ, ΠΟΔΓ παρανόμων 130 αριστεροί, με επικεφαλής τον Γενικό Γραμματέα του Κόμματος Εζεκία Παπαϊωάννου, κλείστηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης ως πολιτικοί κρατούμενοι.

Τη σύλληψη διέφυγαν τα στελέχη του Ανδρέας Φάντης και Γιάννης Κατσουρίδης και ο Γ.Γ. της ΠΕΟ Ανδρέας Ζιαρτίδης, αλλά στο εξωτερικό όπου είχε μεταβεί δυο μέρες προηγουμένως και έμεινε εκεί για ενάμισυ χρόνο.

Ετσι ουσιαστικά το ΑΚΕΛ διαλύθηκε και χρειάστηκαν να ξεπεραστούν πολλές δυσκολίες μέχρι να βρει τα πόδια του.

Πέραν των συλλήψεων που αποκεφάλισαν το Κόμμα και στη διάλυση ουσιαστικά των οργανώσεων μια και ο Κυβερνήτης Σερ Τζων Χάρτιγκ εισέβαλε στα γραφεία τόσο του ΑΚΕΛ όσο και των οργανώσεων του και κατέσχε ό,τι διέθεταν.

Εξάλλου το ίδιο το κόμμα δεν βρισκόταν στα καλύτερα του.

Η στάση που τήρησε έναντι της ΕΟΚΑ που είχε αρχίσει ένοπλη επαναστατική δράση για να διώξει τον βρετανό κυρίαρχο και να επιτύχει την Ένωση με την Ελλάδα το μετέτρεψαν σε πρώτο στόχο ολόκληρης της δεξιάς, που ήταν η παράταξη από την οποία προερχόταν η ΕΟΚΑ, αλλά και από την ίδια την ΕΟΚΑ που το καταπολέμησε σε κάποιο στάδιο πολύ άγρια.

Αλλά και το ίδιο δεν ενεργούσε καλύτερα ή τουλάχιστον συνέχισε να βλέπει τον ένοπλο αγώνα ως λανθασμένο, αντί της διεξαγωγής ενός μαζικού αγώνα με απεργίες και διαδηλώσεις και πίστευε, όπως είπε

αργότερα ο Γενικός του Γραμματέας Εζεκίας Παπαϊωάννου, ότι επρόκειτο για πρόκληση των ιδίων των βρετανών για να δικαιολογήσουν κάποια καταπιεστικά μέτρα εναντίον του λαού (εφημερίδα Κήρυκας **19.10.1986**).

Όμως το ΑΚΕΛ δεν έμεινε μέχρι την καταδίκη του ένοπλου αγώνα αλλά προχώρησε σε θέσεις (χαρακτήρισε τα μέλη της ΕΟΚΑ βαρελλότους και ψευδοδιγενήδες) τις οποίες ο Ανδρέας Φάντης, ο άνθρωπος που ηγήθηκε για ένα διάστημα του κόμματος κατά τη διάρκεια των δύσκολων ημερών του αγώνα της ΕΟΚΑ, είχε χαρακτηρίσει σε βιβλίο του αργότερα (Κυπριακό **1950-60** ο ενταφιασμός ενός "γλυκύτατου ονείρου", της Ένωσης) "απαράδεκτους" και "ύβρεις" έναντι της ΕΟΚΑ.

Έτσι οι δρόμοι του ΑΚΕΛ με την ΕΟΚΑ χώριζαν όλο και περισσότερο και σε κάποιο στάδιο επήλθε η σύγκρουση που συνοδεύθηκε ακόμα και με δολοφονίες.

Μετά από το πρώτο σοκ του Δεκεμβρίου του **1955** το ΑΚΕΛ κατόρθωσε να μαζέψει τα συντρίμια δυο μήνες αργότερα και προχώρησε στην έκδοση μιας νέας εφημερίδας της "Χαραυγής" με διευθυντή-ιδιοκτήτη τον δικηγόρο Σαββάκη Γιωργαλλή.

Όμως η έκδοση της "Χαραυγής" δεν ήταν απλό πράγμα. Η ΕΟΚΑ βρισκόταν στο αποκορύφωμά της δράσης της.

Ωστόσο η "Χαραυγή" ξεκίνησε δειλά, δειλά σε μικρό σχήμα, χωρίς να πολυασχολείται με τον διεξαγόμενο αγώνα και αφού σταθεροποιήθηκε μπήκε δυναμικά με την προώθηση περισσότερο των προβλημάτων του Κυπριακού λαού παρά για τη δράση της ΕΟΚΑ και έφθασε σε σημείο αργότερα, με τις επιθέσεις και δολοφονίες αριστερών από την ΕΟΚΑ ως "προδοτών", να αποτελεί το βασικό έντυπο που επέκρινε με πολύ έντονο τρόπο και χαρακτηρισμούς τις ενέργειες αυτές.

Η "Χαραυγή" πρωτοεκδόθηκε στις **18** Φεβρουαρίου **1956**, σε μικρό σχήμα και στην έκδοση της αυτή πρόβαλλε περισσότερο τις εκλογές στην Ελλάδα παρά

τον αγώνα των Κυπρίων. Έτσι στην πρώτη της σελίδα ο βασικός τίτλος ήταν: "Αυριανές εκλογές, αποφασιστικές για το μέλλον της Ελλάδας".

Στο κεντρικό της θέμα έγραφε ακόμα: "Το Κυπριακό μετατοπίστηκε στη βάση των συνταγματικών διαπραγματεύσεων. Επήλθε συμφωνία; Η σύγκυση δεν έπαψε να υφίσταται. Κυβερνητικές επαφές με την Εθναρχία για λεπτομέρειες".

Άλλοι δύο πρωτοσέλιδοι τίτλοι της εφημερίδας ήταν: "Άρχισε η ανέγερση **14** εργατικών κατοικιών από το Δήμο Λεμεσού", "Πικεττοφορία γυναικών των πολιτικών κρατουμένων" και "καταδικάστηκε σε **6** ραβδισμούς".

Από την πρώτη σελίδα δεν απουσιάζει και η σάτιρα η οποία σατίριζε την κατάσταση στην Ελλάδα.

Απαραίτητο συμπλήρωμα στην πρώτη σελίδα το σχόλιο με τίτλο "ξεκίνημα" στο οποίο ο εκδότης αναφερόταν στην εκδοση της νέας εφημερίδας.

Όμως ούτε και στο σχόλιο δεν γινόταν καμιά αναφορά στη δράση της ΕΟΚΑ, αλλά σε όσα θα επιδίωκε να προωθήσει η εφημερίδα:

"Η Χαραυγή" εκδίδεται κάτω από ορισμένες συνθήκες. Θα κινηθεί μέσα στα περιθώρια αυτών των συνθηκών καταβάλλοντας κάθε προσπάθεια για να εξυπηρετήσει τον τόπο μας σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό.

Το αρχικό μας πρόγραμμα ήταν πολύ ευρύτερο απ' όσο θα μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε. Δυστυχώς ανυπέρβλητοι τεχνικοί λόγοι μας υποχρεώνουν για την ώρα να βγαίνουμε στο μικρό σχήμα.

Κι' η έλλειψη χώρου θάναι πολύ πιο αισθητή εξ αιτίας των πολλών γεγονότων που επιβάλλουν σε όλες τις εφημερίδες να ασχολούνται περισσότερο με τις ειδήσεις παρά με άλλα ζητήματα.

Παρ' όλ' αυτά η εφημερίδα μας θα φροντίσει να προσφέρει στο αναγνωστικό κοινό ύλη ικανοποιητική από ποιοτική άποψη.

Πέρα από την ειδησεογραφία που αποτελεί τη βάση της υπάρχουν πολλοί τομείς άξιοι προσοχής.

Εχουμε τόσα τοπικά ζητήματα που μπορούμε να τα ερευνήσουμε, να τα μελετήσουμε και να τα φωτίσουμε με τρόπο αντικειμενικό, πάντα με την καλύ πρόθεση να τα προωθήσουμε στη λύση τους.

Επίσης η καλή προσπάθεια για την πνευματική ανάπτυξη και ψυχική καλλιέργεια του λαού είναι ένα χρέος που οφείλουμε να το εκπληρώσουμε στον ανώτατο δυνατό βαθμό.

Η εκλαΐκευση του πολιτισμού μας, κι' η υποχρέωση που έχουν όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες για την παραπέρα ανύψωση του, θάναι στην πρώτη γραμμή των κατευθύνσεων στις εφημερίδας μας.

Ενας λαός με πλατιά ενδιαφέροντα και με εξελιγμένη σκέψη μπορεί να προχωρεί πιο σταθερά στη λεωφόρο της προόδου.

Εκκινώντας λοιπόν με τέτοια προοπτική, ελπίζουμε ότι η ΧΑΡΑΥΓΗ θα δικαιώσει τον τίτλο της και θα εκτιμηθεί σαν μια ζωντανή φωνή στον τόπο μας.

Η ΧΑΡΑΥΓΗ

Τα άλλα θέματα της τρέχουσας επικαιρότητας δημοσιεύονταν στην τέταρτη και τελευταία σελίδα.

Στις επόμενες εκδόσεις της η εφημερίδα μπήκε πιο δυναμικά και έκαμε υπόσχεση αυτό που υποσχόταν από την πρώτη της έκδοση: Την προώθηση κοινωνικών θεμάτων όπως η Παιδεία, οι κοινωνικές ασφαλίσεις, οι συνθήκες κράτησης στις φυλακές και η ανάγκη ενίσχυσης των συντεχνιών.

Μέχρι τις αρχές Μαρτίου η εφημερίδα μπήκε "με όλες τις μηχανές της σε ενέργεια" και άρχισε να καλύπτει πρωτοσέλιδα τοπικά γεγονότα όπως η απέλαση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου (10.3.56) και με φωτογραφίες από τη δράση των Αγγλων.

Αργότερα (21.7.1956)...ανδρώθηκε και άρχισε να εκδίδεται και στο μεγάλο σχήμα και πάλι σε τέσσερις σελίδες.

Τον Απρίλη του 1956 το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας αποφάσισε την απομάκρυνση του πανίσχυρου Γενικού του Γραμματέα Νίκου Ζαχαριάδη στις αποφάσεις του οποίου στηρίχθηκε εν πολλοίς το ΑΚΕΛ από τα τέλη της δεκαετίας του 1940, μέχρι την έναρξη

του αγώνα της ΕΟΚΑ και ιδιαίτερα στη στάση του έναντι της επαναστατικής οργάνωσης (Χαραυγή 3.4.1956).

Η απομάκρυνση του Νίκου Ζαχαριάδη θα μπορούσε να λεχθεί ότι έλυσε τα χέρια, σε ένα βαθμό του ΑΚΕΛ, και η "Χαραυγή", παρ' όλον ότι δεν ευνοούσε τον ένοπλο αγώνα, σαν διαφάνηκε ότι ο Κυβερνήτης Σερ Τζων Χάρτιγκ θα προχωρούσε σε εκτελέσεις μελών της οργάνωσης, όπως ήταν οι Μιχαλάκης Καραολής και Ανδρέας Δημητρίου, άρχισε μαχητική αρθρογραφία για αποτροπή των εκτελέσεων τους.

Την ίδια στάση τήρησε και για τους άλλους αγωνιστές της ΕΟΚΑ που καταδικάζονταν σε θάνατο: Βασικό αίτημά της ήταν "όχι άλλες εκτελέσεις". Την πορεία αυτή κράτησε μέχρι που ο Κυβερνήτης μετέτρεπε αργότερα τις θανατικές ποινές πολλών από τους καταδικασθέντες αγωνιστές σε ισόβια όπως ήταν οι Νίκος Ξενοφώντος και Νίκος Τσαρδελλής.

Σε πρωτοσέλιδο άρθρο της η εφημερίδα έγραφε στις 17 Απριλίου 1956 μετά την απόρριψη από το ανακτοσυμβούλιο της έφεσης στη θανατική καταδίκη του Μιχαλάκη Καραολή ότι επανερχόταν το αίτημα για απονομή σ' αυτόν χάρης.

"Κι' αφού η Α.Ε. ο Κυβερνήτης έχει την τελευταία λέξη πάνω σ' αυτό το θέμα, νομίζουμε ότι είναι προς το γενικό συμφέρον να επανεξετάσει με όλη την καλή διάθεση να ανταποκριθεί στη φωνή της παγκύπριας και πανελληνίας κοινής γνώμης".

Όταν απερρίφθη επίσης από το Ανακτοσυμβούλιο η προσφυγή των Ανδρέα Ζάκου και Χαρίλαου Μιχαήλ επαναλάμβανε το σύνθημα "Όχι άλλες εκτελέσεις, αμνητία" και πρόσθετε σε πρωτοσέλιδο άρθρο της στις 19 Ιουλίου 1956:

"Είναι κατά γενική ομολογία μεγάλο πολιτικό λάθος, αν ιδιαίτερα σήμερα που καταβάλλεται μια προσπάθεια για γεφύρωση του χάσματος, η Κυβέρνηση άφηνε να σφιχτεί η συρτοθηλιά της αγχόνης στο λαιμό οποιουδήποτε θανατοποινίτη. Θάτανε λάθος γιατί με

αυτόν τον τρόπο θα γινόταν πιο πυκνή και πιο βαριά η ατμόσφαιρα της πικρίας που δημιουργήσε η πολιτική της έντασης. Κι' αυτό θα ύψωνε πανύψηλα οδοφράγματα στην κίνηση για μια εποικοδομητική προσέγγιση του πολιτικού μας προβλήματος".

Εξάλλου στις **5 Αυγούστου 1956** ο Τεύκρος Ανθίας, σε έκκληση του προς τον Κυβερνήτη μέσω της "Χαραυγής" τόνιζε ότι "ο Ζάκος, ο Χ. Μιχαήλ, ο Πατάτσος κι όλοι οι άλλοι θανατοποινίτες, δεν πρέπει να πεθάνουν".

"Χαρίστε", κατέληγε στην έκκληση του, "τη ζωή στους πολιτικούς θανατοποινίτες. Μην επιτρέψετε στην αγόνη να πνίξει την ελπίδα για την αποκατάσταση της Γαλήνης, στο βαριά δοκιμασμένο τόπο μας".

Κι' αργότερα στις **16 Σεπτεμβρίου 1956** πρόσθετε για τους άλλους θανατοποινίτες:

"Η μεταφορά δύο θανατοποινιτών, του Μιχαήλ Κουτσόφτα και Ανδρέα Παναγίδη στο διαμέρισμα της αγχόνης, προμηνύει νέες εκτελέσεις. Ταυτόχρονα όμως προμηνύει και νέα αύξηση της πικρίας του Κυπριακού λαού. Δεν ξαίρουμε ακριβώς πότε συνέρχεται το Εκτελεστικό Συμβούλιο για να εξετάσει τις αιτήσεις που υπέβαλαν για απονομή χάρης, αλλά θεωρούμε καθήκον μας, στο όνομα της γαλήνης του τόπου, να εισηγηθούμε ότι επιβάλλεται η αναστολή κάθε θανατικής εκτέλεσης. Είναι παγκύπρια η απαίτηση αυτή κι υποστηρίζεται απ' όλους τους φίλους της Κύπρου στο εξωτερικό. Οχι άλλο αίμα. Οχι επαύξηση της πικρίας του λαού, αλλά δημιουργική προσπάθεια για γεφύρωση του χάσματος που μεγαλώνει περισσότερο με ο,τιδήποτε αυξάνει την ένταση".

Και όταν ο Κυβερνήτης Χάρτιγκ προχώρησε στην εκτέλεση των Κουτσόφτα, Παναγίδη και Στέλιου Μαυρομμάτη, η εφημερίδα εκφράζοντας την απογοήτευση της για την πραγματοποίηση τους τόνισε σε πρωτοσέλιδο άρθρο της για τις σοβαρές επιπτώσεις που θα είχαν οι απαγχονισμοί στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού:

"Δυστυχώς και πάλι η αγχώνη ύψωσε ακόμη ένα οδόφραγμα στην πορεία του πολιτικού μας ζητήματος. "Ο νόμος ακολούθησε τον δρόμο του", αλλά ταυτόχρονα και η ελπίδα για διευθέτηση του προβλήματος εξακολούθησε την αντίθετη κατεύθυνση. Η γεφύρωση του χάσματος έγινε πιο προβληματική. Πυκνώθηκε η ατμόσφαιρα της πικρίας, που χωρίς να εκκαθαρισθεί με μια στροφή προς τα αισθήματα και τα αιτήματα του λαού, δεν μπορεί νάναι ευνοϊκή για μια πραγματική και καρποφόρα πολιτική προσέγγιση. Και αποδείχθηκε ότι η κατάσταση στην Κύπρο βαίνει ολοένα προς το χειρότερο.

Αυτές οι διαπιστώσεις, που αποδίδουν εκατόν τοις εκατόν την πραγματικότητα, δεν γίνονται μόνο από την εφημερίδα μας. Παρελαύνουν από τις στήλες βρετανικών εφημερίδων μεγάλου κύρους και μπορεί κανείς να πει ότι απηχούν την παγκόσμια κοινή γνώμη στη βάση τους, δηλαδή ως προς το γεγονός ότι η πολιτική της έντασης δεν οδηγεί το κυπριακό στη λύση του, αλλά το περιπλέκει και το απομακρύνει περισσότερο".